

rädda
Lumparn

VERKSAMHETSPLAN
2022

Godkänd av årsmötet 23.5.2022

Allmänna målsättningar

Föreningen Rädda Lumparn grundades på våren 2014 av invånare runt Lumparn som var bekymrade för sina närvatten, dvs själva Lumparn och dess vikar. Föreningens syfte är enligt föreningens stadgar att förbättra vattenkvaliteten i Lumparn och dess viks-system, öka kunskapen och intresset för lokalt vattenskyddsarbete, stöda fiskevårdsinsatser samt möjligheten till rekreation.

Föreningen fullföljer sitt syfte genom att:

- initiera, koordinera, stöda och genomföra konkreta vattenskyddsåtgärder i området
- informera om Lumparns tillstånd, uppföljning av det och de utförda åtgärderna
- opinionsbildning för att väcka intresse och öka förståelsen för Lumparns vattenmiljö
- ansöka om finansiering för åtgärder

Föreningens bidrag till Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda

Föreningen Rädda Lumparns verksamhet bidrar i sin helhet till förverkligande av Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda. Största fokus läggs naturligtvis på förverkligande av mål 3 "Allt vatten har god kvalitet" där föreningen arbetar för renare vatten i Lumparns tillrinningsområde, dvs sjöarna, dricksvattentäkterna, diken, vikarna och själva Lumparn. De åtgärder, informationsinsatser, erfarenheter och goda exempel som föreningens verksamhet ger upphov till kan sedan genomföras på hela Åland. Förutom mål 3 bidrar föreningens verksamhet även direkt till mål 4 "Ekosystem i balans och biologisk mångfald" genom vårt arbete med bland annat fiskevårdsfrågor och mål 6 "Markant högre andel energi från förnyelsebara källor och ökad energieffektivitet" i och med föreningens satsning på klimatförändringens påverkan på vattenbalansen, dricksvatten och belastning på vattendragen.

Föreningens verksamhet bidrar även till de två sociala målen, mål 1 och 2, eftersom föreningsverksamheten och samverkan med andra med liknande intresse och vilja att förbättra ökar välmåendet. En av föreningens viktigaste deviser är att ha roligt tillsammans! Föreningen bidrar även till ökad tillit i samhället och ger medlemmarna möjligheten att vara delaktiga i samhället. Föreningen bidrar också i högsta grad till mål 5 "Attraktionskraft för boende, besökare och företag" genom en bättre vattenkvalitet på Åland och en anda av gemensamma frivilliga åtgärder och till mål 7 "hållbar produktion och konsumtion" genom att visa på alternativa mönster att agera som konsument i vårt samhälle.

Verksamhet 2022

Föreningens verksamhet bygger på stadgarnas syftesparagraf, dvs konkreta vattenskyddsåtgärder, information om Lumparn, opinionsbildning och öka förståelsen samt ansöka om finansiering.

Under föreningens nionde verksamhetsår kommer vi att arbeta vidare med de projekt och initiativ som startats, etablera nya projekt och utreda olika finansieringskällor till dessa.

Informationsåtgärder om att fiska och äta smartfisk från Lumparn är en stor del av detta.

Med anledning av rådande covid-19 pandemi kan verksamheten och aktiviteter som planeras under året bli tvungna att ställas in, ställas om eller skjutas upp.

Konkreta vattenskyddsåtgärder

Reningsdammen vid Storängsdiket i Jomala som föreningen anlade under 2017-2018 bevakas kontinuerligt. Föreningen kommer under året att ta hjälp utifrån för utvärdering och utreda eventuella åtgärder för att maximera funktionaliteten i dammen.

Uppmärksammande angående bräddningar

Inför beredningen av en ny vattenlag på Åland, vill föreningen uppmärksamma problemet med bräddningar. Bräddningar förekommer ofta vid vattenreningsverk och pumpstationer under skyfall eller tekniska fel. Utsläppen av orenat avloppsvatten är kanske inte så stora gällande volym, men föroreningarna kan bli betydande, bland annat kommer gödningsämnen, kemikalier och läkemedel ut i naturen. Pumpstationerna ligger vanligtvis nära vattendrag eller utfallsdiken. Idag är kontrollen av bräddningar i flera fall bristfällig, alarm och beredskap saknas i vissa kommuner. I första förslaget till den nya vattenlagen saknas regleringen av bräddningar. Föreningen Rädda Lumparn rf föreslår att bräddningar ska anmälas, informeras om, analyseras och saneras. Möjlighet till reservkapacitet ska utredas och lösningar ska installeras. Föreningen tittar även närmare på att utveckla konceptet "Adoptera din pumpstation".

Sjösystemet Finbydicket är angeläget att bevaka vidare. Rädda Lumparn har varit involverad i utredningar och i redan påbörjade saneringar gällande de olika utsläppen till sjösystemet Finbydicket. Under 2019-2020 tog föreningen fram rapporten "Finbydicket - hur blev det så här?" inom ramen för projektet "Vad behöver göras i Finby-området – fokus på näringsämnen". Träsket Träsk är grovt förorenat och utredning bör göras på olika alternativ till saneringsåtgärder.

Åtgärd kring Saltviksfjärden/Ödskarbyviken: Föreningen har redan tidigare tittat på mätdata för Saltviksfjärden och Ödskarbyviken och konstaterar att total fosfor är måttlig och den sammantagna ekologiska statusen är otillfredsställande. Under året tar föreningen kontakt med markägare i Hagaområdet för att skapa en dialog om möjliga insatser och hjälper till att ta fram eventuella projektplaner för åtgärder.

Flera nya projektförslag för vatten- och fiskevårdsåtgärder finns på föreningens agenda. Ett flertal privatpersoner, som vill genomföra projekt på egen mark, har varit i kontakt med föreningen. Föreningens roll i denna typ av projekt är att hjälpa till med att identifiera de rätta områdena och rätta åtgärder för dessa. Vidare hjälper föreningen till med att ta fram projektplaner för konstruktionerna och söka finansiering om sådant behov finns. Föreningen finns som stöd och pådrivande för att projektet ska genomföras.

Gipsspridning

Rädda Lumparn koordinerar ett småskaligt experiment av spridning av gips vid några åkerskiften som drivs och finansieras av John Nurminens stiftelse. I projektet ingår även vattenprovtagning före och efter åtgärden för att följa upp vattenkvaliteten. Stiftelsen ersätter arbetstid samt gips, spridning, vattenprovtagning & analyser samt marknadsföring. Föreningen Rädda Lumparn koordinerar kontakten med jordbrukare, undersöker vilka områden som passar och tar kontakt med potentiella jordbrukare som sedan tecknar avtal med John Nurminens stiftelse. Intervjuer och fotografering planeras i samband med experimentet.

Informationsspridning och opinionsbildning

Föreningen vill sprida kunskap om Lumparns tillstånd samt påverka den allmänna opinionen, de beslut som fattas gällande Lumparns tillstånd samt öka förståelsen för att åtgärder behövs för att förbättra tillståndet i Lumparn och dess viks-system.

Seminarium

Föreningen planerar initiera en större satsning på seminarier och kunskapspridande åtgärder som anläggande av våtmarker och dammar, samt hantering av vass och olika typer av användning av vass. Målgruppen är allmänheten, jordbrukare och markägare.

Dikes- och pumpstationsvandringar

Dikesvandringarna, som föreningen arrangerat under de gångna åren i olika delar av Lumparns tillrinningsområde, är ett fungerade och lyckat koncept för att väcka allmänhetens, markägares och jordbrukares intresse för dikena och Lumparn. Dessa kommer att fortsätta även 2022 samt utökas med vandringar till pumpstationer i samarbete med kommunernas ansvariga.

Lumparn runt

Föreningen deltar tillsammans med sju andra organisationer med artiklar i publikationen LUMPARN RUNT, en publikation för ökat samarbete och gemenskap för byar runt Lumparn, samt för inspirationsspridning om Lumparns historia och miljö.

Projektet Håll Lumparn ren - Braxen och hjältarna

Den tecknade Braxen-fisken är en figur skapad av Sandra Törnroth, på uppdrag av Rädda Lumparn. Braxen-fisken, som de åländska barnen introducerades för under 2021 och döpte till Lumpidus, ska på ett enkelt och roligt sätt åskådliggöra vad vi alla, var och en, kan göra för att förbättra vattenmiljön i Lumparn. Projektet består, förutom av figuren, av riktade besök till barnfamiljer och olika sammanhang där barn och unga finns. De som genomför projektet är kulturarbetare, till exempel skådespelare, författare och musiker, som genom ord och ton berättar om Lumparn och alla dem som lever där. Rädda Lumparns braxen-fisk kan också besöka Folkhälsans simskolor, Ålands Naturskola och medverka i Åland 100 samt andra evenemang.

Under 2022 skall skyltar till simstränder och småbåtshamnar tas fram, där med Braxen-figuren påminner om hur viktigt det är att inte belasta Lumparn – varken med skräp eller näring. Målgruppen är alla som vill bli och känna sig som hjältar och hjälpa Braxen att hålla Lumparn ren. (Förebilden till detta projekt är kampanjen Håll skärgården ren och deras Sop-Sälle). Målet är väcka intresse och engagemang, förändra attityder och få människor att förstå att det vi gör på land får konsekvenser för havet och Lumparn.

Skyltar med den illustrerade braxen och korta uppmaningar placeras ut på de ställen människor samlas vid Lumparns stränder. Vykort, tygväskor och annat material med braxen-fisken trycks upp och delas ut vid Rädda Lumparns evenemang för att ytterligare göra figuren känd och etablerad som en symbol för lokalt vattenskyddsarbete på gräsrotsnivå. Även korta filmer på sociala media produceras för att uppmana till hjältedåd av var och en som är på filmerna.

Projektets projektledare planerar och genomför projektet i samråd med styrelsen, tar fram material, anlitar kulturarbetare och samordnar evenemang tillsammans med övriga föreningar och samarbetspartners. Projektet påbörjades under 2021 och fortsätter under 2022. Föreningen har beviljats 10 000 euro i PAF stöd, vilket betalas ut i efterskott mot redovisning.

Ökad konsumtion av (underutnyttjad) fisk

I kölvattnet av Rädda Lumparn och Ålands fiskares medverkan i det interregionala projektet Baltic Fish 2020-2021 som ägdes av John Nurminens stiftelse och finansierades av Baltic Sea Action Plan-fonden via NEFCO, fortsätter Rädda Lumparn arbeta för att öka intresset för att använda smartfisk (t ex braxen) i matlagningen, vilket medför att vi tar upp näring ur vattnet, samtidigt som vi får en

lokalproducerad råvara. Föreningens erfarenhet från projektet, där man i huvudsak arbetat med färs på braxen till offentliga kök, kan användas och utvecklas till att engagera restaurangkök och förnya menyerna på Åland. Föreningen deltar därför som samarbetspart tillsammans med andra i projektet Mer åländsk fisk på tallriken (Lokalkraft Leader Åland) som skall arbeta för att skapa en inspirerande och koordinerande länk mellan restaurangköck och fiskare för att tillsammans få mer lokal fisk på tallriken.

Åland 100

Föreningen deltar i aktiviteter för att synliggöra sitt arbete, genom pågående projekt och övrig verksamhet.

Luncher med sakkunniga

Under året planerar föreningen bjuda in sakkunniga i olika områden till lunchmöte, för att uppdatera föreningens aktiva, knyta kontakter och lära sig nytt.

Samarbete

Föreningen arbetar under året med att stärka samarbetet med Rädda Bertbyviken rf och andra liknande organisationer, för att hitta synergieffekter och utbyta erfarenheter.

Internationellt samarbete

Föreningen Rädda Lumparn har tidigare etablerat kontakter med motsvarande aktörer inom det lokala vattenskyddet bland annat på Gotland. Dessa kontakter ger föreningen nya idéer, information och inspiration. Samtidigt får föreningens arbete synlighet utanför Åland. Dessa kontakter upprätthålls och vidareutvecklas under 2022. Gotlands Havsmiljöförening bjuds in till studiebesök till Åland.

Kommunikation

Föreningen kommer under 2022 att kommunicera om sin verksamhet både extern och internt. Föreningen hemsida www.raddalumparn.ax, Facebook och Instagram är viktiga kanaler för såväl den interna som externa kommunikationen. Facebook-gruppen hanteras av styrelsemedlemmarna och hemsidan av föreningens sekreterare. Hemsidan kommer att förnyas i både funktionalitet och layout.

Även e-postbrev till nuvarande och nya medlemmar skickas ut under året. I mån av möjlighet kommer föreningen även att annonsera om sin verksamhet i lokaltidningarna.

Organisation

Enligt föreningens stadgar ska årsmötet hållas före utgången av maj. På årsmötet har föreningens medlemmar möjlighet att påverka föreningens verksamhet, slå fast verksamhetsplan och budget samt välja styrelse. Styrelsen sammanträder 8-10 gånger per år. En föreningssekreterare anlitas på timbasis.

Ekonomi

Föreningens intäkter består främst av medlemsintäkter, verksamhetsstöd och projektbidrag. Utgifterna består främst av kostnader kring de konkreta projekten, andra köpta tjänster, marknadsföringskostnader och möteskostnader.

Budget 2022

Intäkter

Medlemsintäkter	700
Verksamhetsstöd PAF (beviljat)	17 000
Från kassa eller övriga intäkter	8 770
Andra bidrag och understöd	
Projekt: Braxen och hjältarna, PAF (beviljat 2021)	10 000
Intäkter totalt	36 470

Kostnader

Projekt: Braxen och hjältarna (påbörjat & beviljat under 2021)	12 800
Köpta tjänster	
Arvode till skådespelare och musiker	2 600
Arvode till projektledare	3 200
Information och pr	
Badstrandsskyltar och övr. tryckning	5 000
Layout	500
Utplacering (frivilligt arbete 10 pers. x 20 h x 6 euro, 1200 €)	
Vykort, tygkassar	1 000
Övriga kostnader	
Evenemangskostnader och övrigt (dräkter, rekvisita)	500
Ordinarie verksamhet	23 670
Köpta tjänster	
Sekreterare	6 000
Arvoden för föredragshållare / experter	4 000
Dikesvandring, utredning och fältkostnader	3 000
Information- och pr	
Annonsering och övrig marknadsföring	2 000
Teknik vid seminarium	1 000
Tryckkostnader	2 000
Rese- och transportkostnader	800
Webbkostnader och bokföringsprogram	2 400
Postningskostnader	500
Medlemsavgifter	70
Övriga kostnader	
Inköp av mätningstrustning	500
Mötes- och seminariekostnader	1 000
Hyror	200
Övrigt	200
Kostnader totalt	36 470